

Zemkopības ministrija

Informācija par finanšu instrumentu sākotnējo novērtējumu

27.04.2023.

Zemkopības ministrija

Būtiski, lai ES fondu atbalsta pasākumi finanšu instrumentu veidā ļautu maksimāli lietderīgi un efektīvi izvietot publiskos līdzekļus investīcijās atbilstoši tautsaimniecības kopējiem attīstības mērķiem, ievērotu atbalstāmo jomu specifiku un izvairītos no tirgus konkurences kropļojumiem

ES fondu 2021.- 2027. gada plānošanas perioda finanšu instrumentu sākotnējais tirgus nepilnību novērtējums

- ✓ **Mērķis:** noteikt jomas, kurās tirgus nepilnību rezultātā nav pieejams pietiekams (privātais) finansējums tirgū, un kurās attīstāmi/veidojami finanšu instrumenti.
- ✓ **Saskaņā ar EK prasībām,** novērtējumā aptveramas visas jomas, kurās ieguldījumu rezultātā iespējams izmaksu ietaupījums vai ieņēmumu veidošanās;
- ✓ **Novērtējuma rezultātā** nosakāms finanšu instrumentiem plānojamais maksimālais finansējuma apjoms un paredzamais sviras efekts, plānojamos/piedāvātos/turpināmos finanšu instrumentu produktu veidus un to mērķus, kā arī plānojamais/paredzamais finanšu instrumentu ieguldījums darbības programmās/Lauku attīstības programmā un turpmāk KLP Stratēģiskā plānā.
- ✓ Aptvertie fondi: ELFLA, EJZF, ERAF, KF, ESF+

Zemkopības ministrija

FI sākotnējais novērtējums

IZVĒRTĒJUMA METODOLOĢIJA

Izmantotās datu iegūšanas metodes

- Dokumentu analīze (sekundārie dati)
- Padziļinātas daļēji strukturētas intervijas
- Kvantitatīvo datu analīze (statistikas dati)
- Anketēšana

ERAF

ESF+

KF

EJZF

ELFLA

Finanšu instrumentu izveides principi

- Finanšu instrumentus var kombinēt ar papildu atbalstu no programmas grantu veidā kā vienotu finanšu instrumenta darbību vienā finansēšanas nolīgumā
- Granti nav izmantojami no finanšu instrumentiem saņemtā atbalsta atlīdzināšanai
- Finanšu instrumenti nav izmantojami grantu priekšfinansēšanai
- NAP 2027 plānoto pasākumu balstīti

Finanšu instrumentu veidi

- Aizdevumi
- Kombinētie finanšu instrumenti
- Riska kapitāls
- Garantijas

Zemkopības ministrija

Finanšu instrumentu piedāvājuma izstrādes process

Esošās makroekonomiskās situācijas analīze – ekonomiskā situācija, finansējuma pieejamība, nākotnes attīstības prognozes

Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027. gadam (NAP2027) pasākumi – plānotie pasākumi un finansējums, saņēmēju grupas, iespēja finansēt ar finanšu instrumentu palīdzību (izdevumus samazinošas vai ieņēmumus palielinošas aktivitātes)

Saņēmēju grupa – raksturojums, pieejamais finansējums (ALTUM, komercbankas, ES fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda finansējums, citi finansējuma avoti)

ALTUM administratīvais finansējums – lietderības un efektivitātes izvērtējums

Saņēmēju grupas vajadzības – anketēšanas rezultāti par finansējuma pieejamību (finansējamās jomas, finansētāji, summas), anketēšanas rezultāti par finansējuma nepieciešamību (finansējamās jomas, finansējuma apjoms), nozares pētījumi, tirgus nepilnības noteikšana

Normatīvā bāze finanšu instrumentu izveidei un citu valstu pieredze – ES fondu 2021.-2027. gada plānošanas perioda regulu projekti, ES fondu 2014.-2020. gada EK vadlīnijas, FI Compass ziņojumi, citi materiāli

Finanšu instrumenti un iesaistītās institūcijas – kombinētie finanšu instrumenti (granta un aizdevuma komponente), aizdevumi (tai skaitā subsidētie procentu maksājumi), individuālās garantijas, portfeļgarantijas, riska kapitāla instrumenti. Institūcijas - ALTUM, komercbankas

NAP2027 pasākumu finansēšana ar finanšu instrumentiem – nepieciešamā finansējuma aprēķins, saņēmēju grupa, finanšu instruments, sviras efekts

Zemkopības ministrija

ESOŠĀ EKONOMISKĀ SITUĀCIJA

**Pieejamais komercbanku
nodrošinātais finansējums
2019.gada beigās**

50% uzņēmumu nevēlas pieteikties banku
aizdevumam, jo nevēlas uzņemt papildu riskus

94% uzņēmumu izmanto iekšējos
finansēšanas avotus

72% uzņēmumu, kuri bija pieteikušies,
saņēma nepieciešamo finansējumu

~6 miljardi EUR - komercbanku ieguldījums
tautsaimniecības nozaru kredītēšanā

~ 733 miljoni EUR - nebanku
kredītdevēju kredītēšana

**Politikas
prioritātes**

**Ekonomiskā attīstība
& Covid19 krīzes
seku mazināšana**

NAP2027 īstenošana

**Nacionālā
enerģētikas un
klimata plāna
2030.gadam
īstenošana**

**Pieejamais ES fondu finansējums 2014.-
2020.gada plānošanas periods**

ES fondu kopējais finansējums – **6,1 miljards EUR**

Riska kapitāls, aizdevumi, garantijas

Kumulatīvās investīcijas finanšu instrumentos **330 938 085 EUR**

Uzkrātās atmaksas **134 288 569 EUR**

Tautsaimniecības nozares

Būtiskākais ieguldījums: būvniecība,
IKT, apstrādes un pārējā
rūpniecība, lauksaimniecība un
mežsaimniecība, transports un
uzglabāšana, tirdzniecība.

Visvairāk koronavīrusa pandēmijas
izraisītās krīzes ietekmētās nozares:
izmitināšana un ēdināšana, atpūtas un
izklaides pakalpojumi, transports,
apstrādes rūpniecība, tirdzniecība.

Tirgus nepilnība: uzņēmēju vēlme un spēja aizņemt ir palielinājusies,
komercbanku spēja un vēlme kreditēt uzņēmumus ir samazinājusies.

Augstas kredītu procentu likmes (vidēji 3,6 %): Uzņēmējiem bieži
nepieciešamas salīdzinoši nelielas summas, kuras banku sektors
nonodrošina.

Zemkopības ministrija

LAUKSAIMNIECĪBA, LAUKU ATTĪSTĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA

Saņēmēju
grupa

26 000
reģistrēti kā SIA
vai A/S

65%
ļoti mazas
saimniecības

68 000
saimniecības

Pieejamais ALTUM
administrētais finansējums
2019.gada beigās

Aizdevumi **125 000 000 EUR**

Garantijas **15 000 000 EUR**

3 speciālas aizdevumu programmas
lauku saimnieciskās darbības
veicējiem

Politikas
prioritātes

Saimniecību
konkurētspējas
celšana

Infrastrukturā
izveide un
uzlabošana

Tehnikas
noma

Pieejamais komercbanku un līzinga kompāniju finansējums
2017. – 2019.gads (anketēšanas rezultāti)

31% respondentu meklēja finansējumu komercbankās

7% respondentu meklēja finansējumu līzinga kompānijās

Finansējumu komercbankās nesaņēma vai daļēji saņēma
15% respondentu

Līzinga kompānijās nesaņēma vai daļēji saņēma **3%**
respondentu

Zemkopības ministrija

Novērtējuma modulis “Lauksaimniecība, lauku attīstība un mežsaimniecība”

Lielākā daļa nozaru asociāciju pārstāvji norādīja uz tirgus nepilnību, kur aizdevuma summa ir **līdz 100 000 euro**. Īpaši tiek izdalītas šādas prioritātes – uzņēmējdarbības uzsākšana un palielināšana.

Novērtējumā ieteikti finanšu instrumenti lauksaimniecības, lauku attīstības un mežsaimniecības jomā:

- **portfeļgarantijas;**
- **aizdevums** mazajiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem – uzņēmējdarbības uzsākšanai, kur maksimālā aizdevuma summa **līdz 10 000 EUR;**
- **aizdevums** mazajiem un vidējiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem - uzņēmējdarbības attīstībai, kur maksimālā aizdevuma summa būtu robežās **no 10 000 EUR līdz 100 000 EUR;**
- **atbalsts uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanai. Riska kapitāla finanšu instruments.**

Zemkopības ministrija

NAP2027 pasākumi – FI instrumenti

Pasākums Nr. 41 Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecībā un pārstrādē, un ražotāju sadarbības veicināšana - **FI novirzīt 60 miljonus EUR**

Pasākums Nr. 47 Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā – **FI novirzīt 5 miljonus EUR – riska kapitālam**

Nepieciešamais finansējums

Kopējā tirgus nepilnība apmēram **200 miljoni EUR**, dati uz 2019.gada beigām

Plānotie finanšu produkti

Kombinētais finanšu produkts – 60 miljoni EUR

- Atbalsts **uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā**
- Finansējuma saņēmēji - **juridiska vai fiziska persona**, kura nodarbojas ar lauksaimniecisko darbību un kuras apgrozījums pēdējā noslēgtajā gadā vienota uzņēmuma līmenī ir robežās no 15 000 EUR līdz 70 000 EUR, neieskaitot saņemto valsts un ES atbalstu
- **Sviras efekts – 1**
- **Grants (līdz 40%), aizdevums (vismaz 60%), maksimālā viena projekta summa 100 000 EUR**

Riska kapitāls – 5 miljoni EUR

- Atbalsts uzņēmumu **konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanai**
- Finansējuma saņēmēji - **juridiskas personas**, kas nodarbojas ar lauksaimniecību
- **Sviras efekts – 1,88** (tāds pats kā riska kapitālam fondu fonda ietvaros)

FI sākotnējais novērtējums

Līdzšinējas/turpmākās darbības:

1.

- **LAP 2014-2020 ietvaros 2022.gadā ir ieviesti 2 FI**
- **Aizdevumi** lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicējiem - mazie aizdevumi lauku teritorijās. (ELFLA 20 milj. EUR)
- **Garantijas investīcijām** lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicējiem. (ELFLA 10 milj. EUR)

2.

- **KLP SP 2023-2027 ietvaros 2023.gadā ir paredzēts ieviest FI:**
- **Aizdevumi ar kapitāla atlaides elementu** – maziem un vidējiem lauku uzņēmējiem (ELFLA 31 milj.EUR)

Zemkopības ministrija

Aizdevums ar kapitāla atlaides elementu – maziem un vidējiem lauku uzņēmējiem (ELFLA 31 milj.EUR, t.sk. jauniem lauksaimniekiem)

Mērķis ir veicināt iedzīvotāju iesaistīšanos saimnieciskajā darbībā un palielināt finanšu resursu pieejamību saimnieciskās darbības veicējiem lauksaimniecības un lauku attīstības nozarēs. Aizdevumu programma papildinās finanšu tirgū pieejamo kredītiestāžu finansējumu.

Investīciju aizdevums līdz 100 000 EUR vai līdz 150 000 EUR jauniem lauksaimniekiem

Daļēja pamatsummas dzēšana 50% apmērā, līdz 40 000 EUR, vai līdz 60 000 EUR jauniem lauksaimniekiem

Aizdevums apgrozāmiem līdzekļiem līdz 50 000 EUR (nepiemērojot kapitāla atlaidi)

Prioritāte

1. Augļkopība, dārzenkopība,
2. Lopkopība
3. Bioloģiska I/s
4. Projekti kas dod ieguldījumu pirmapstrādē/ pārstrādē

Finanšu instrumenta īstenošanas teritorija ir visa Latvijas teritorija, izņemot valstspilsētas

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

Atbalsta pretendents:

- ✓ SI/apgrozījums: līdz 150 000 EUR/gadā
- ✓ Ja veic I/s, lauksaimnieciskā izglītība: I/s - 160 stundas, jauniem I/s 320 stundas (augstākā, prof. izglītība, arī I/s kursi)

Darījumdarbības plāns:

- ✓ Sākot ar 3 gadu var sekot izvērtēšana
- ✓ konkrētu rādītāju sasniegšana

Atbalstāmas darbības:

- Nelauksaimnieciskās uzņēmējdarbības radīšana un attīstība
- Lauksaimnieciskās darbības radīšana un veicināšana, atbalstot mazās un vidējas lauku saimniecības un arī gados jaunos lauksaimniekus
- Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē;

Atbalstāmās aktivitātes

- ✓ Dzīvu dzīvnieku iegāde
- ✓ Stādu iegāde
- ✓ **Jauniem lauksaimniekiem ir iespējama saimniecības iegāde**
- ✓ Jaunas, lietotas tehnikas iegāde, būves pārbūve, būves uzstādīšana, būves celtniecības izmaksas, kā arī ēkas atjaunošanas izmaksas
- ✓ zemes iegāde, 10% apjomā no projekta summas (ierobežojums neattiecas uz jauniem lauksaimniekiem)
- ✓ Apgrozāmie līdzekļi (nav paredzēti jauniem I/s)

Zemkopības ministrija

ES fondu 2021.- 2027. gada plānošanas perioda finanšu instrumentu sākotnējais (tirgus nepilnību) novērtējums ir pieejams ZM tīmekļa vietnē

<https://www.zm.gov.lv/lv/es-fondu-2021-2027-gada-planosanas-perioda-finansu-instrumentu-sakotneja-tirgus-nepilnibu-novertejuma-zinojums>

Zemkopības ministrija

Paldies par uzmanību!